

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 14 (3470) ●

● ЧАЦВЕР, 21 КРАСАВІКА, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Скарбы душы
Розныя беларускія суполкі Малдовы сумесна зладзілі старажытнае свята-абрад Гуканне Вясны **Стар. 2**

Шляхі Кабзара праз Беларусь
Стар. 3

У Прыбайкаллі Вясну гукалі
Старадаўні вясновы абрад пад Іркуцкам, на прыгожай Яршоўскай гары, ужо па традыцыі ладзілі сібірскія беларусы **Стар. 4**

РАЗАМ

На фестывальнай сцэне ў Самары — беларускі вакальны ансамбль “Каданс”

ВЕСТКІ

Доўгае рэха Чарнобыля

Назвы адселеных вёсак Хойніцкага раёна Гомельшчыны выбітыя на мармуровай пліце Помніка Смутку ў райцэнтры

Калі нядаўна Беларусь зноў наведвалі журналісты расійскіх і саюзных СМІ, тэму прэс-тура акрэслілі так: “30 год аварыі на ЧАЭС. Рэабілітацыя пацярпелых рэгіёнаў”. Праграма працы была напружаная, удзельнікі прэс-тура пабывалі ў Гомелі, Жлобінскім, Веткаўскім, Хойніцкім раёнах.

Асабліва ўразіла калег паездка па адселеных вёсках Хойніцкага раёна. Масаны, Людвіг, Завальская Слабада... Дзясяткі такіх населеных пунктаў — “прывідаў” з’явілася на карце Гомельшчыны, пачынаючы з 26 красавіка 1986 года.

Назвы адселеных вёсак выбітыя на мармуровай пліце Помніка Смутку ў Хойніках. Сярод іншых — і вёска Бабчын: своеасаблівы фарпост на мяжы з зонай адчужэння. У ёй цяпер змяшчаюцца вытворчыя і навуковыя падраздзяленні Палескага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка. Журналісты зазірнулі ў навуковыя лабараторыі. Вялікую цікавасць выклікала эксперыментальная жывёлагадоўчая ферма, дзе разводзяць племянных коней. А ў вёсцы Масаны, усяго ў 8 кіламетрах ад ЧАЭС, вядзецца пастаяны маніторынг расліннасці, жывёльнага свету, вады і глебы.

Разам з журналістамі ў прэс-туры прыняў удзел дзяржсакратар Саюзнай дзяржавы Рыгор Рапота. На яго думку, калі знаходзіцца ў радыяцыйна-экалагічным запаведніку, узмацняецца разуменне маштабнасці катастрофы 30-гадовай даўнасці.

Праца таленты высвечвае

Гала-канцэрт лаўрэатаў XIII абласнога фестывалю руска-беларускага мастацтва “Единство” прайшоў у Самары ў гонар Дня яднання народаў Беларусі і Расіі

Самарскія беларусы да Дня яднання ўжо 13 гадоў ладзяць фестываль, які сёлета прысвячаўся 20-м угодкам Супольнасці Беларусі ды Расіі. На свята ў Доме культуры “Победа” сабраліся дзеці, моладзь, ветэраны — прадстаўнікі розных узростаў. Арганізатары, гасцей і ўдзельнікаў творчага форуму павіншаваў Пасол Беларусі ў Расіі Ігар Петрышэнка, прыйшла ўрадавая тэлеграма ад губернатара вобласці Мікалая Мяркушкіна. Супрацоўніцтва Самарскай вобласці ды Беларусі актыўна развіваецца: з 2005 года дзейнічае Пагадненне паміж урадамі аб гандлёва-

эканамічным, навукова-тэхнічным і культурным супрацоўніцтве. Губернатар выказаў падзяку актывістам Самарскай абласной грамадскай арганізацыі “Руска-Беларускае Братэрства 2000” за актыўную і плённую дзейнасць, уклад у захаванне міжнацыянальнага міру і згоды. У вітальным адрасе міністра культуры вобласці Сяргея Філіпава гаворыцца, што “сёння як ніколі важна захоўваць і пашыраць нацыянальна-культурную спадчыну, якая раскрывае творчы патэнцыял этнасаў Расіі, мае зарад стваральнасці, міру”. Прывітанні, віншаванні ўдзельнікам урачыстасці адрасавалі кіраўнік ад-

дзялення Пасольства Беларусі ва Уфе Дзяніс Цімохін, іншыя адказныя асобы, кіраўнікі шэрагу нацыянальна-культурных цэнтраў вобласці.

Святочны канцэрт можна вызначыць як спевы слоў, мазаіку рытмаў, сцэнічных вобразаў і шквал эмоцый. Больш за 200 юных артыстаў заваявалі права падняцца на сцэну Гала-канцэрта. А ўвогуле, па словах кіраўніцы беларускай суполкі Ірыны Глускай, звыш 600 таленавітых дзяцей было ў адборачным туры па трох намінацыях. У творчых задумках ацэньваліся артыстычнасць, чысціня інтанавання, сцэнічная культура, арыгінальнасць

выканання, якасць касцюмаў ды іх адпаведнасць нумару. На адборачным туры працавала вялікая шматнацыянальная каманда, у тым ліку гукарэжысёр Салават Султанаў, вядучая Мілена Мкртчян, члены журы Марыя Далганова, Святлана Фаміных, Наталля Меліхава. Старалася Юлія Котава, Ірына Шаміева (адказная за працу буфета), а Юлія Цяплянская, Ларыса Камісарова і Георгій Курмакоў вялі фота- і відэаздымкі. “Трэба ж прадугледзець усё, каб зрабіць і свята, і дзяцей — шчаслівымі, і каб педагогі, бацькі за іх парадаваліся”, — гаворыць Ірына Міхайлаўна. → **Стар. 3**

ДЫЯЛОГ КУЛЬТУР

Сусед суседа — зразумее

Кацярына Мядзведская

Пытанні міжэтнічных адносін у Літве і Беларусі абмяркоўвалі ў Сейме Літоўскай Рэспублікі

Нядаўна я пабывала на міжнароднай канферэнцыі “Партнёрства ў міжэтнічных адносінах і нацыянальнай палітыцы Літвы і Беларусі: інстытуцыйныя адносіны і прававыя аспекты”, якая праходзіла ў Сейме Літвы. І перш, чым расказаць пра яе — невялічкае назіранне. Сёння ў кнігарнях Мінска лёгка знайсці падручнікі, дапаможнікі па розных мовах. Запатрабаваныя сярод беларусаў размоўнікі: арабская, турэцкая, кітайская мовы. На любы густ ды

ўзровень падрыхтоўкі — падручнікі па англійскай, нямецкай, французкай... У кнігарні пры Мінскім дзяржаўным лінгвістычным універсітэце ды ў нэце ёсць падручнікі па фінскай, балгарскай, літоўскай мовах. Дарэчы, апошняя ў Беларусі запатрабаваная: ёсць моўныя школы, курсы пры Пасольстве Літвы. І нядзіўна: Беларусь і Літва — краіны-суседзі. Некаму літоўская мова — родная, камусьці патрэбная для бізнес-кантактаў. Паводле перапісу-2009, у Беларусі жыве больш за 5000 літоўцаў, і каля 4,5 тысяч з іх карыстаюцца моваю этнічнай радзімы штотдня. А на Гродзеншчыне працуюць дзве сярэднія школы з літоўскай мовай навучання: у вёсках Рымдзюны на Астравеччыне і Пелясе

на Воранаўшчыне. І ў кожнай — да 150 вучняў.

Пра цікавасць да вывучэння моваў нацменшасцяў гаварыла на канферэнцыі ў Вільнюсе старшыня экспертнага савета пры Рэспубліканскім цэнтры нацыянальных культур (Беларусь), старшы навуковы супрацоўнік Інстытута філасофіі НАН Беларусі Наталля Кутузава. Яна паведаміла: у Беларусі мовы краін-суседзяў не маюць статуса замежных, аднак цікавасць да іх вывучэння каласальная. Так, каля 7 тысяч чалавек вывучаюць польскую, літоўскую, латышскую, украінскую мовы. Для гэтага пры этнасполках адкрываюцца нядзельныя школы. Бывае, па жаданні бацькоў мовы выкладаюцца факультатывна ў агульнаадукацыйных школах.

Сяброўскі дыялог арганізатараў сустрэчы

Сітуацыю з вывучэннем моў нацменшасцяў у Літве на канферэнцыі асветляла віцэ-міністр Міністэрства асветы Літвы Наталля Істоміна. На працягу апошніх 10 гадоў там памяншаецца агульная колькасць нацыянальных школ. Напрыклад, з 2005-га знізіўся працэнт рускіх школ: на 35%. На прымежных тэрыторыях у школах

выкладанне вядзецца на мовах, родных прадстаўнікам нацменшасцяў. Так, значная колькасць рускіх школ знаходзіцца ў Клайпедзе і Вісагінасе, па краіне дзейнічаюць 52 польскія школы. Вельмі моцныя, па ацэнцы спецыяліста, гімназіі: нямецкая імя Зудэрдэна ў Клайпедзе ды беларуская імя Францыска Скарыны ў Вільнюсе. → **Стар. 2**

ТРАДЫЦЫ

Скарбы душы

Розныя беларускія суполкі Малдовы сумесна зладзілі старажытнае вясновае свята-абрад

Даўно заўважана: беларускія народныя абрады не толькі нейкім дзівосным, неспасцігальным чынам спрыяюць адладжанню-сунастройцы прыхаваных жыццёвых рытмаў паміж намі ды Сусветам. Яны і “зачышчаюць кантакты” паміж бліжнімі людзьмі — тымі, хто з намі побач... Уявіце сабе: на зіму ўсе мы нібыта сцяліся, як “закукліліся”, а ўвесну ж абавязкова трэба зноў “разгарнуцца”, уздыхнуць на поўныя грудзі, падаць свой голас у свет. А значыць: самая пара ўсім разам Вясну пагукаць!

У Кішыніве радасная навіна: 10 красавіка беларусы Малдовы пачынаюць нашай суполкі сумесна зладзілі старажытнае свята-абрад Гуканне Вясны. Прычым, што мне асабліва прыемна: арганізатарамі талакою папрацавалі ажно пяць суполак беларускай дыяспары ў Малдове: наш Беларускі культурны рух Малдовы, а таксама Беларуская грамада ў Рэспубліцы Малдова, Таварыства дружбы і супрацоўніцтва “Малдова—Беларусь”, Асацыяцыя беларусаў муніцыпія Кішыніў “Беларусь”, Таварыства беларускай культуры горада Бяндэры. А праходзіла свята ў будынку Бюро міжэтнічных адносін Малдовы.

Беларусы гукаюць Вясну (яе ж продкі шанавалі як багіню!) у канцы сакавіка — на пачатку красавіка. У некаторых мясцовасцях на спрадвечную,

І дарослыя, і дзеці ў Кішыніве разам услаўляюць Вясну

язычніцкую традыцыю накладваецца і больш позняя па часе: хрысціянскае Дабравешчанне. І мы ў Малдове абралі для фесту гэтую энергетычна магутную пару, каб наша першае сумеснае Гуканне Вясны напоўніла беларускія душы радасцю і аптымізмам. Каб лепш пачулі мы адзін аднаго ў пару, калі ў свеце ўсё няпроста.

Сама Вясна завітала...

Каб стала добраю традыцыяй і надалей: як мага часцей рабіць гэтую ды іншыя супольныя, скіраваныя на паяднанне справы.

Палюбавацца на адзін з самых жыццярэдасных беларускіх абрадаў, а таксама і дапамагчы беларусам гукаць прыгажуню-Вясну прыйшлі прадстаўнікі Пасольства Беларусі ў Малдове, нашы сябры з рускай, балгарскай, польскай, украінскай дыяспар, проста сябры Беларусі. Пра асаблівасці, таямніцы вясновага абраду, як і пра традыцыю гукаць Вясну на малдаўскай зямлі (намаганьнямі беларусаў!) распавялі актывісты Беларускага культурнага руху Малдовы. А паколькі Гуканне Вясны — дзейства светлае, поўнае радасці, то Беларускі этнічны тэатр “Куфар”, што дзейнічае пры БКРМ, падрыхтаваў маляўнічае вясновае прадстаўленне. Каб як след і Вясну пагукаюць, і раскажаць доўгачаканай прыгажуні, дзе і з кім ёй будзе добра. У святачнай праграме паўдзельнічаў і

малады яшчэ хор Беларускай грамады Малдовы “Зорачка”: парадавалі ўсіх самадзейныя артысты прыгожымі спевамі.

Спачатку святачны абрад праходзіў у памяшканні. Але ж старажытная традыцыя прадлісвае “спаліць зіму” — каб лягчэй ішла змена параў года. І таму на тэрыторыі парку пры будынку Бюро міжэтнічных адносін мы правялі сакральную дзею: спалілі Марэну, злосную багіню зімы, хвароб і смерці. І такое супольнае дзеянне эфектна ачысціла нашы душы і сэрцы ад зімы і ўсіх нягод.

Мы сумесна спявалі песні-вяснянкі, вадзілі карагоды, танцавалі. Можна было пакаштаваць і стравы беларускай кухні. Мы віншавалі адзін аднаго з надыходам вясны, жадалі родным і бліжнім людзям здароўя, добрага ўраджаю (на ўсіх жыццёвых нівах...) і дабрабыту. Пад час свята-абраду панавалі веселасць і радасць.

Ганна Мазур, старшыня праўлення Беларускага культурнага руху Малдовы

СПАДЧЫНА

У песні — юбілей

Іван Іванаў

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі працуе выстава, прысвечаная творчасці паэта-песенніка Адама Русака і 80-годдзю песні “Бывайце здаровы!”

Выстава ў зале нотных і аўдыёвізуальных дакументаў — як знак глыбокай павагі землякоў Адаму Русаку, вядомаму ўраджэнцу Капыльскага раёна. Знакамітым на прасторах Савецкага Саюза яго зрабіў шлягер “Бывайце здаровы!”, які цяпер спяваюць па ўсім свеце. Часам і з новымі варыянтамі тэкстаў — але з той жа магутнаю ідэяй беларускай добразычлівасці, гасціннасці, прыязнасці. Вядомая ўжо не аднаму пакаленню супляменнікаў, сярод беларускіх песень яна, пэўна, адна з самых папулярных. Спачатку яе палюбілі ў Беларусі. Потым тэкст быў пераведзены на рускую, украінскую, армянскую, польскую, літоўскую, латышскую ды іншыя мовы. І сёння “Бывайце здаровы!” — гэта як візітная картка песеннага мастацтва Беларусі. Яна ёсць і ў рэпертуары вакальных гуртоў, хораў у суполках беларускага замежжа.

Яшчэ ў 1940-м у Маскве на Дэкадзе беларускага мастацтва ўся зала бурна апладзіравала хору, які выканаў песню. Яна ўсім прыйшла да душы. І шмат хто тады палічыў: твор — народны, і выконвалі песню ў розных варыяцыях і на сцэне, і на франтах Вялікай Айчыннай. Аднак цяпер добра вядома: напісалі яе Адам Русак і кампазітар Ісаак Любан: 23 сакавіка споўнілася 110 гадоў з дня яго нараджэння. Песня, напісаная ў 1936 годзе, прынесла аўтарам усесаюзную, а цяпер і сусветную вядомасць.

У экспазіцыі выставы — ілюстрацыі, выданні пра творчую дзейнасць беларускага паэта і музыканта: зборнікі вершаў, творы для дзяцей, ноты з музычнымі творами на яго вершы.

ДЫЯЛОГ КУЛЬТУР

Сусед суседа — зразумее

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Беларуская гімназія: працяг традыцыі

Па вуліцы Сеціно, 21 у Вільнюсе 22 гады працуе адзіная дзяржаўная школа ў Літве з беларускай мовай навучання. Яна ж працягвае традыцыі Першай беларускай віленскай гімназіі, якая працавала з 1919 па 1944 год. З 1997-га школа носіць імя Францыска Скарыны, а ў 2013-м ёй нададзены статус гімназіі.

Пра асаблівасці адукацыйнай праграмы, склад вучняў, традыцыі на канферэнцыі распавяла дырэктар Вільнюскай беларускай гімназіі Дзіяна Стахновіч. Сёння ў гімназіі 173 вучні, 18 дзяцей — у падрыхтоўчай групе. У пачатковай школе ўсе прадметы выкладаюцца па-беларуску, з 5 класа — і па-беларуску, і па-літоўску. Так што гімназія складае канкурэнцыю любой літоўскай школе. Па словах дырэктаркі, выпускнікі гімназіі вучацца і ў літоўскіх універсітэтах, і ў розных навучальных установах Еўрасаюза. Акрамя таго, у іх ёсць магчымасць бясплатна вучыцца ў вуні Беларуса. Шмат гадоў між Літвой і Беларуссю дзейнічае міжурадавае пагадненне, па якім 20 абітурыентаў, якія маюць беларускія родавыя карані, могуць па-за конкурсам паступаць у беларускія вуні. Сёлета, па словах дырэктаркі, некалькі выпускнікоў

рыхтуюцца да ўступных іспытаў у мінскія лінгвістычны, эканамічны ды медуніверсітэты.

Гімназісты з Вільнюскай беларускай гімназіі часта бываюць у Беларусі на экскурсіях, адпачываць у летніках. Там захоўваюць традыцыі: штогод 1 лютага адзначаюць Дзень гімназіі. Менавіта ў гэты дзень 97 год таму гімназія адчыніла дзверы для першых вучняў. А 21 лютага настаўнікі і гімназісты святкуюць Міжнародны дзень роднай мовы. Дарэчы, сёлета свята прысвячаўся цэлы тыдзень, на ім пабываў і дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір Пракапцоў.

Рух насустрач

Пра супрацоўніцтва з беларусамі ў розных краінах, у тым ліку і ў Літве, распавяла намеснік старшыні Беларускага таварыства па сувязях з сусветнікамі за мяжой “Радзіма” Галіна Навіцкая. Успомніла пра шматгадовае сяброўства са Згуртаваннем беларускіх грамадскіх аб’яднанняў Літвы, у складзе якога цяпер — 20 суполак з розных рэгіёнаў. Неаднаразова праходзілі сумесныя круглыя сталы, канферэнцыі. І сёння “Радзіма” ладзіць гастролі беларускіх фальклорных гуртоў па розных гарадах Літвы, прымае самадзейных беларускіх артыстаў

Дзіяна Стахновіч з падарункам ад сяброў з Шаўляя

з краіны-суседкі ў Беларусі, аказвае супляменнікам візавую ды іншую падтрымку. З 2008 года “Радзіма” сябрае з літоўскай Асацыяцыяй “New format”. Дарэчы, цяперашняя канферэнцыя — гэта сумесны праект абедзвюх арганізацый. Дый не першы: у 2013-м у Вільнюсе прайшоў круглы стол “Маладзё без межаў”. Тады гаварылі пра ўдзел моладзі ў грамадскім руху Літвы і Беларусі, тройчы ў Паланзе праводзіўся Фэстываль нацыянальных культур. А летась “Радзіма” ладзіла экскурсію для беларусаў Літвы на Смаргоншчыну, у Залессе: святкавалася 250-годдзе Міхала Клеафаса Агінскага.

Прэзідэнт Асацыяцыі “New format”, старшыня нацыянальных абшчын партыі “Парадак і справядлівасць” Ніна Шасцернікава звярнула ўвагу на некаторыя заканадаўчыя моманты. Калі

Дарэчы

Час правядзення канферэнцыі супаў з Міжнародным днём цыганскай нацыі — 8 красавіка. Удзельнік форуму Артур Гоманаў, віцэ-старшыня Беларускай цыганскай дыяспары, распавёў пра перспектывы развіцця цыганскай мовы і культуры ў Беларусі. Ад прадстаўніц Цэнтра нацыянальных культур з Шаўляя, дзе створаны цікавы парк (на лаўках напісаны словы з песень, вершаў, фальклора розных этнічных груп), Артур атрымаў у падарунак фота “ромскай лаўкі”. А Дзіяна Стахновіч атрымала фота “беларускай лаўкі”: са словамі Якуба Коласа “Мой родны кут...”

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Шляхі Кабзара праз Беларусь

Творчая вечарына, што прайшла ў ДOME культуры пасёлка Калодзішчы пад Мінскам, спрыяе пашырэнню культурных стасункаў паміж братнімі народамі

Тарас Шаўчэнка для ўкраінцаў — сімвал Украіны. У іх па ўсім свеце завядзёнкі: праводзіць вечарыны, ставіць помнікі ў гонар паэта і мастака. Адзначаюцца і дні яго нараджэння: сёлета ў сакавіку споўнілася 202 гады, як на свет прыйшоў будучы Кабзар. Гэтай падзеі Культурна-асветнае таварыства “Обрій” (“Далягляд”) прысвяціла творчую вечарыну “Шаўчэнка і Беларусь”. Дарэчы, суполка на чале з Таццянай Струк (раней яе ведалі як Таццяну Бей...) і дзейнічае ў Калодзішчах. Да імпрэзы далучыліся Беларускае грамадскае аб’яднанне ўкраінцаў “Ватра” (старшыня Віктар Гуткоўскі), ініцыятыву падтрымала дырэктар Палаца культуры Вольга Жылко.

Ва ўтульнай прыгожай зале — выстава адметных кніг, прысвечаных сьлынным украінцам. Сярод іх “Кобзар” Тараса Шаўчэнкі, “Пісенна Шевченкіана” ды іншыя. Атулены ўкраінскім ручніком вышываным партрэт Кабзара. На пачатку вечарыны гучыць песня “Реве та стогне Дніпр шырокий” на словы Тараса Шаўчэнкі. Момент хвалючы: усе ўстаюць. Вядучая Таццяна Струк расказвае гасцям пра кнігі з выставы, аб’яўляе нумары канцэрта, а між выстывамі артыстаў яна і Раман Рафеенка распавядаюць пра сувязі Тараса Рыгоравіча з Беларуссю.

Кабзар тройчы праязджаў па дарозе з Украіны ў Вільню, Санкт-Пецярбург і назад праз Беларусь: у 1829, 1843 і 1847 гадах. Першы раз ехаў як слуга памешчыка Энгельгарта дарогаю на Вільню: праз Лоеў, Жлобін, Бабруйск, Мінск, Маладзечна. У 1843-м Тарас разам з паэтам Яўгенам Грабёнкам едзе ва Украіну — праз Віцебск, Оршу, Магілёў, Чачэрск, Гомель. А напрыканцы сакавіка 1847-га, калі Кабзара арыштавалі ў Кіеве, то везлі яго ў Пецярбург праз Беларусь. З часоў высылкі, з Арэнбурга сябраваў Тарас Шаўчэнка з ураджэнцам Беларусі,

паэтам Эдвардам Жалігоўскім (ён меў псеўданім Антоні Сава): на радзіме яго, у вёсцы Карэкаўка Вілейскага раёна, намаганьнямі краязнаўцы Валянціна Рогова адкрыты памятны знак, прысвечаны таму сяброўству.

У 2004-м у львоўскім выдавецтве “Світ” выйшла кніга “Шевченкова дарога в Білорусь”. А сучасны перакладчык літаратурных твораў з украінскай мовы на беларускую Валер Стралко выдаў кнігу “Мастак”: пераклады Тараса Шаўчэнкі на беларускую мову. Гасці вечарыны даведліся пра цесныя кантакты як літаратурныя, так і літаратарскія братніх народаў. І пра тое, што на Беларусі ёсць ужо 7 помнікаў і памятных знакаў, прысвечаных Кабзару. Яму

прысвяцілі вершы, артыкулы Янка Купала, Якуб Колас, Максім Багдановіч... Шаўчэнкаўскі 200-гадовы юбілей быў у Календары юбілейных дат ЮНЕСКА. Таццяна Струк нагадала: да 195-х угодкаў Кабзара на Беларусі сябры ўкраінскага таварыства “Обрій” высадзілі шмат дрэваў, і штогод тыя “шаўчэнкаўскія гаі” папаўняюцца. З вітальнымі словамі да гасцей звярнуўся старшыня аб’яднання “Ватра” Віктар Гуткоўскі.

Праграма канцэрта, можна сказаць, паяднала высокую паэзію Кабзара ды ўкраінскія народныя песні — іх выконвалі Лілія Грышчанка, Ліза Рэут, Раман Рафеенка. А ў тую плынь гарманічна дадаліся ўкраінскія танцы — на сцэну выходзілі лаўрэаты многіх фэстаў,

Т.Струк ля памятнага знака ў вёсцы Карэкаўка Вілейскага раёна

удзельнікі народнага музычнага тэатра “Надія” пад кіраўніцтвам Ірыны Несцярчук. Дарэчы, танцоры выступалі і ў Чэхіі, Славакіі, Балгарыі ды іншых краінах. Іх настаўнікі прывіваюць юным артыстам любоў да ўкраінскага мастацтва. Гучалі яшчэ й папулярныя ўкраінскія мелодыі ў выкананні Юліі Камаровай, Марыны Квашэнкі. Я ж пацікавіўся: чаму ў Калодзішчах жыве шмат украінцаў? У прычыначным пасёлку — значная ўкраінская дыяспара. Вялікую частку яе складалі раней, як мне

расказалі, супрацоўнікі Цэнтральнай геафізічнай экспедыцыі. У 1992-м у мястэчку ўтварылася таварыства “Обрій”: спачатку было ў ім 10 сяброў — цяпер больш за 80. І ў склад яго ўваходзяць прадстаўнікі пяці нацыянальнасцяў! Па ініцыятыве і з падтрымкаю таварыства “Обрій” украінскія суполкі створаны і ў Маладзечне, Магілёве, Бабруйску, Лідзе, Мар’інай Горцы. Па ініцыятыве “Обрія”, з падтрымкаю ўрадавых устаноў Беларусі штовесну на тэрыторыі Дзяржмузея народнай архітэктуры і побыту праходзіць свята “Наш дом — Беларусь”. У ім удзельнічаюць грамадскія аб’яднанні армян, палякаў, немцаў, рускіх, малдаван ды іншыя. Арганізуюцца экскурсіі дзяцей з Украіны па Беларусі і наадварот. Ёсць кантакты з украінскімі суполкамі “Берагіна” і “Барвінак”, якія працуюць у Брэсце і Гродне.

За плённую працу па ўмацаванні дружбы паміж украінскім і беларускім народамі старшыня таварыства “Обрій” Таццяна Струк ушанавана Ганаровай адзнакай Міністэрства культуры і мастацтва Украіны, ордэнам “За заслугі” III ступені. Вечарына ў пасёлку Калодзішчы яшчэ раз нагадала пра даўнюю брацкую дружбу паміж украінскім і беларускім народамі. А мудрая беларуская прыказка сцвярджае, што дружба — гэта вялікая сіла.

Лявон Целеш, пас. Калодзішчы, Мінскі раён

Удзельнікі народнага музычнага тэатра “Надія” з Калодзішчаў

Даведка ГР:

Калодзішчы, ранейшае мястэчка, прымыкае да сталіцы, яно прычыгунцы на Маскву. У ім цяпер пад 20 тысячаў жыхароў, шмат цыганоў. Яшчэ на карце Вялікага Княства Літоўскага 1603 года на паўночны ўсход ад Мінска пазначаныя Kolodzei. Назва, мяркуюць спецыялісты, ад беларускіх словаў “кола” і “дзей”: каладзеямі называлі рамеснікаў, што выраблялі ды рамантавалі вазы (іх часам і цяпер па вёсках называюць колы, калёсы). Пасяленне каладзеяў на ажыўленым Барысаўскім тракце, як і вялікая колькасць цыганоў у тым “конным” месцы — з’явы не выпадковыя.

І яшчэ. Здаўна калодамі на Беларусі называлі вулі, зробленыя з кавалка тоўстага бярвяна

з выдзяўбанай сярэдзінай. Праўда, першыя пчалары-бортнікі выкарыстоўвалі борці, якія выдзяўбвалі на жывых дрэвах (ці іх засохлых частках), а калоды-борці майстравалі ўжо са спілаваных. Паступова бортніцтва замянілася калодачным, потым і рамовым пчаларствам. Можна меркаваць, што каладзеі ў Калодзішчах, асвоішы прыёмы працы з драўнінай, рабілі таксама і калоды-дублянкі з мяккай ліпы. Даследчыкі гісторыі пчаларства сцвярджаюць: яно развівалася і ў наваколлях Мінска ў XV—XIX стагоддзях. Слова “калодзішчы” магло азначаць тады і вялікую колькасць калодных вуляў — можа, гэта былі пасекі? Дарэчы, за некалькі кіламетраў на ўсход ад мястэчка ёсць і вёска Ліпавая Калода...

РАЗАМ

Праца таленты высвечвае

(Заканчэнне. Пач. на стар. 1)

Гала-канцэрт і па змесце, і па душэўнасці сапраўды быў адметным. Мяркую нават па тых станоўчых эмоцыях, якія панавалі ў зале і на сцэне. Было і натхненне, і захапленне, і радасць... Хораша спявалі беларускую народную песню “Прывітальную” артысты гурта “Звезды надзежды” (педагог Наталля Ганчарова). А калі юныя выканаўцы казалі “Запрашаем у гасці да нас, / У гэты светлы і

радасны час. / Калі ласка, калі ласка! / Калі ласка, калі ласка!...”, то кожнаму, пэўна, хацелася паехаць у Беларусь.

Тэма беларускай гасціннасці гучала і ў песні “Гармонік грае” ад вядомага ансамбля “Каданс”. А Вераніка Кузняцова душэўна спявала песню “Счастье русской земли”. Былі на канцэрце і танцы ў выкананні ансамбля народнага танца “Вдохновение”: рускі “Чеботуха” і беларускі “Крутуха”: юныя артысты для стварэння народ-

ных вобразаў выкарыстоўвалі і міміку, і жэсты.

На фестывалі прайшла і віктарына з пытаннямі па гісторыі Саюзнай дзяржавы, пра памятныя даты Беларусі ды Расіі, выстава дзіцячых сачыненняў і рэфератаў на тэму “Расія—Беларусь: на векі адзіныя”.

Завяршыўся Гала-канцэрт уручэннем узнагарод. Гран-пры фестывалю журы прысудзіла Дзіцячаму ўзорнаму ансамблю “Горен-

ка” (педагог Дар’я Сяргеева, канцэртмайстар Лья Крукаў) у намінацыі “народны вакал”. “За час існавання Абласнога фестывалю-конкурсу дзіцяча-юнацкага мастацтва “Единство” праз яго сцэну прайшлі сотні таленавітых дзяцей, — задаволена зробленым заснавальніца і арганізатар фэсту Ірына Глуска. — Прайшоўшы праз наш фэст, многія змаглі годна прадстаўляць Самарскую вобласць на конкурсах федэральнага і міжнароднага значэння,

МІКАЛАЙ БОЙКА

Павага да традыцый — з дзіцячых гадоў

некаторыя зрабілі паспяхова кар’еру. Бо наш фэст, акрамя ўсяго іншага, дапамагае юным артыстам зразумець: дзякую-

чы сваёй працавітасці можна шмат дасягнуць у творчай дзейнасці.

Мікалай Бойка, г. Самара

СВЯТА

У Прыбайкалі Вясну гукалі

Старадаўні вясновы абрад пад Іркуцкам, на прыгожай Яршоўскай гары, сёлета па традыцыі ладзілі сібірскія беларусы

Вялізную моц і станючую энергетыку народных святаў і абрадаў найлепш спасцігаць не ва ўтульным горадзе, не з кніжак, не са сцэны, не па відэа... Таму і адгукнулася я, калі іркуцкія беларусы паклікалі з імі разам Вясну гукаць у бярозавы гай, што пры Яршоўскім заліве Іркуцкага вадасховішча. Патлумачылі: Гуканне Вясны — старажытны язычніцкі абрад. Яго не першы год ладзіць хлопцы і дзяўчаты з Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага. Казалі: будзем вадзіць карагоды, гушкацца на арэлях, паліць вогнішча ды смажыць яйкі на агні. І Вясну гукаць, і спяваць лірычныя песні-вяснянкі... Паабяцалі расказаць, для чаго ў дзень вясновага раўнадзенства продкі-славяне гукалі Вясну, што рабілі, каб вызваліцца ад старога-непатрэбнага, пакінуць у мінулым беды-хваробы і прывабіць у сваё жыццё новую, жыватворную энергію.

Ой, надакучылі ўжо шэрыя раніцы, калючыя вятры і злыя завеі! Пара зіме й дарогу саступіць — гарачаму сонцу і залёнай траве. А каб заклікаць у госці Вясну-багіню, іркуцкія беларусы, як і спрадзекі іх продкі, штогод збіраюцца разам, каб дружна крыкнуць: "Вясна-красна, прыйдзі да нас!". У тую раніцу на Яршоўскім заліве было шматлюдна і сонечна. Карункі лёду растаюць прама на вачах. З усіх сцяжынак, яроў і лагчынак беглі ручайкі: гэтак імкліва снег раставаў. Здавалася, лёд на Ангары вась-вось ахне і праваліцца пад нагамі. А птушкі так весела й на ўсе лады спявалі, што стала ясна: Вясна побач. А тым часам хлопцы ў белых, вышываных чырвоным кашулях і дзяўчаты ў доўгіх спадніцах і ў квяцістых хустках развешвалі па галінах бяроз папярвых птушак, ім дапамагалі дзеці.

"Гуканне Вясны — старажытны

АЛЕНА ПЕРАГУДОВА

На Яршоўскай гары Вясну гукалі — там і неба ніжэй, і цяпло бліжэй

Яечня на вогнішчы

беларускі паганскі звычай, — распавяла дзецякам старшыня беларускай суполкі Алена Сіпакова. — Па-руску гэта: "Зазыванне Вясны". Нашы продкі-беларусы ў дзень вясновага раўнадзенства запрашалі яе спусціцца з неба на зямлю. Раней лічылася: Вясна жыве высока-

далёка, дзе само Сонца, таму й клікаць яе трэба гучна. А бліжэй за ўсіх да неба птушкі! Таму і развешваем на свята папярвых птушчак і абуджаем сапраўдных птушак: каб яны падключыліся да заклікаў. Раней шукалі ў лесе праталінкі, дзе снег сшыоў, і становіліся на іх пад час абраду. А як снег ляжаў паўсюль, то залазілі на дах — і адтуль Вясну гукалі".

Нам пашанцавала: на гары былі выспы-праталіны сярод заснежанага лесу. Дзеці паўкругам на вялікі пагорак сталі, разам з дзяўчатамі спявалі заклічкі, гучна будзілі Вясну. Гушкаліся весела на арэлях. Потым запускалі ў неба папярвых птушак. А хлопцы тым часам распалілі на паляне вогнішча. Пры ім — старыя рэчы: папера, ірванае адзенне. І вялікая лялька, якая сімвалізуе Зіму, падобная на Масленіцу, толькі без твару. "У вогнішчы трэба спаліць старыя і непа-

трэбныя рэчы, каб вызваліць дарогу для новага", — патлумачыла Алена. І двойчы пра тое анікога й прасіць не трэба было: усім хочацца вясны і абнаўлення! У вогнішча паляцела і белая лялька-Зіма. Языкi полымя прагна жэрлі ўсё, што адслужыла чалавеку, аджыло свой век. І здавалася, што жыццё, і напраўду, прама вась цяпер, на Яршоўскай гары абнаўляецца і цячэ ўжо зусім па-іншаму.

Гуканне Вясны ў такой прыгожай мясцінцы на ўлонні прыроды — то не ў горадзе: пахі-водары, птушкі, сонца, бярозы... Былі й карагоды, і яйкі, на вогнішчы смажання, і працяглыя песні-вяснянкі. Усе так стараліся, Вясну гукалі, што ўжо на наступны дзень снегу стала напалову менш. І ў Іркуцк прыляцелі з выраю птушкі, несучы на крылах сваіх цяпло.

Аксана Гардзева, г. Іркуцк

УВАГА: КОНКУРС!

Грала дудка пабудку

Рыгор Арэшка

Абвешчаны конкурс, прысвечаны творчасці Францішка Багушэвіча і юбілею выхаду яго першага зборніка

"Эх, скручу я дудку! Такое зайграю! Што ўсім будзе чутка! Ад краю да краю! Гэта з вядомага верша "Мая дудка" Францішка Багушэвіча. Нядаўна творы класіка гучалі ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча ў Мінску. Вечарыну "Дудка беларуская" Францішка Багушэвіча" прымеркавалі да 176-годдзя песняра і Сусветнага дня паэзіі. На вечарыне ж абвешчалі пачатак творчага конкурсу "Мая дудка": да 125-годдзя выхаду першага беларускамоўнага паэтычнага зборніка "Дудка беларуская".

Як вядома, Францішак Багушэвіч (псеўданімы Мацей Бурачок, Сымон Рэўка з-пад Барысава) — яркі паэт XIX стагоддзя, абаронца роднага слова. "Яго літаратурная творчасць і грамадская дзейнасць абуджалі нацыянальную самасвядомасць беларусаў, яго ідэйная спадчына стала падмуркам ідэалогіі беларускага нацыянальна-вызваленчага руху пачатку XX стагоддзя," — знаходзім у інтэрнэце. Паходзіць паэт з сям'і збяднелага шляхціца, удзельнічаў у паўстанні 1863-64 гадоў, амаль 20 гадоў жыў ва Украіне, там вучыўся ў Нежынскім юрыдычным ліцэі, працаваў адвакатам. Пасля амністыі (1883) пераехаў у Вільню, горад маладосці, працаваў у адвакацкай канторы. Пазней жыў у Кушлянах (цяпер Смагонскі раён): з 1990 года там працуе Музей-сядзіба Францішка Багушэвіча "Кушляны".

Супрацоўнікі Музея гісторыі беларускай літаратуры запрашаюць і беларусаў замежжа паўдзельнічаць у творчым конкурсе "Мая дудка", які доўжыцца да 29 ліпеня. Умовы конкурсу — на сайце музея ў інтэрнэце, а таксама на старонках музея ў сацсетках.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Розныя галасы адной краіны

У Талінскай цэнтральнай бібліятэцы прайшоў цыкл лекцый пра нацыянальныя меншасці ў Эстоніі. Адна з іх называлася "Беларусь у маім сэрцы".

Праект, які распачаўся летась, меў назву "Адна краіна — шмат нацыянальнасцяў". Ён знаёміў ахвочых з тымі прадстаўнікамі нацменшасцяў, што жывуць у Эстоніі, з іх культуры, літаратурай. Звычайна прадстаўнік адной нацыянальнасці знаёміў слухачоў з культурай, традыцыямі, звычаямі свайго народа — праз прызму сваіх эмоцый, думак. Летась былі прадстаўлены польскі, чылійскі, венгерскі ды латышскі народы. А нядаўна была апошняя сустрэча з гэтай серыі: лекцыя "Беларусь у маім сэрцы". Правесці яе запрасілі мяне — як старшыню Беларускага цэнтра вучобы і развіцця EVA-Studiorum з Таліна.

З радасцю прыняла я прапанову, старанна рыхтавалася. Хацелася цікава расказаць пра родную Беларусь. Многія знойдзеныя факты і для мяне сталі адкрыццём. Напрыклад,

як працываюцца прыхаваныя сэнсы малюнкаў у беларускім арнаменце. Падрыхтаваць і правесці сустрэчу мне дапамагалі актывісткі нашай суполкі: член праўлення Кэтлін Пукк і салістка ансамбля "Дзяўчаты" Марлен Адамаа. Мы зрабілі выставу "Казачная Беларусь" з лепшых дзіцячых малюнкаў, кніжную выставу беларускіх казак: паказалі ўсе кнігі, што ў нас ёсць. А супрацоўнікі Талінскай цэнтральнай бібліятэкі (ТЦБ) аформілі і сваю выставу — беларускай літаратуры на эстонскай мове з яе фондаў. За тое вялікі дзякуй і бібліятэкару аддзела эстонскай літаратуры ТЦБ Марые Вунамягі.

Вячэрнюю сустрэчу мы пачалі песняю "Колькі ў небе зор". Гледачы-слухачы — іх сабралася больш за 40 — адразу акнуліся ў плынь музычнасці, меладычнасці нашай мовы. Публіка была ў асноўным эстонская, і трэба было ўсіх заінтрыгаваць. Далей правялі віктарыну "Што я ведаю пра Беларусь". І не чакалі, што з такім імпэтам эстонцы будуць адказваць на яе пытанні. А пад час лекцыі пра многае хацелася расказаць, не толькі прывесці факты.

Лекцыя вялася ў параўнальным кантэксце "Беларусь—Эстонія", месцамі і ў форме дыялогу. Гаворка ішла пра геаграфію Беларусі, яе сімвалы, пра свята ў Беларусі, нацыянальныя строі, беларускі арнамент...

Паколькі 2016-ы ў Беларусі — Год культуры, то расказала я і пра былыя гады, іх назвы, і што мы ў суполцы паказалі ўсе кнігі, што ў нас ёсць. А напрыклад, у Год кнігі правялі імрэзу "Эстонскія школьнікі чытаюць беларускую казку" і "Беларускія школьнікі чытаюць эстонскую казку", арганізавалі сумесную выставу малюнкаў. Я дзялілася нават асабістымі ўспамінамі з дзяцінства, адчувала: на такой эмацыйнай хвалі мяне добра чуюць, успрымаюць. Не абмінулі і беларускую кухню. Як, напрыклад, гатуецца беларускія драпікі? Мы распавялі пра тое, паказаўшы ўрывак з фільма "Беларусь ў Эстоніі": яго здымаў канал TVN прама ў нас дома некалькі гадоў таму.

Паколькі сустрэча праходзіла па просьбе супрацоўнікаў бібліятэкі, частку выступу я прысвяціла беларускаму пісьменству і літаратуры. Згада-

ла выдатныя словы: "Няма Радзімы без культуры, няма культуры без мовы". Потым распавяла пра асаблівасці беларускага алфавіту, паказала помнік беларускай літары "У" у Полацку. Трохі расказала пра гісторыю станаўлення беларускай літаратуры, пачынаючы з XII стагоддзя, прыводзіла вядомыя імёны: Еўфрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі, Сымон Будны, Францыск Скарына, Адам Міцкевіч, Янка Купала, Якуб Колас... І тым вельмі зацікавіла слухачоў.

Распавялі мы і пра тое, як беларусы ў Эстоніі шануюць і захоўваюць сваю літаратурную спадчыну. У 2010 годзе ў Таліне адкрылася Бібліятэка беларускай літаратуры імя Уладзіміра Караткевіча, нашага класіка. У 2011-м у ТЦБ была прэзентацыя яго кнігі "Дзікае паляванне караля Стаха": арганізавала імрэзу Пасольства Беларусі ў Эстоніі пры садзеянні Мінкультуры Беларусі. У 2012-м выйшла ў свет мая кніга "Народы Эстоніі. Беларусы" на эстонскай мове. А ў эстонскім горадзе Ківілы ўсталявалі спачатку Памятны камень, а потым і мемарыяльную дошку ў гонар

Ніна Пээрна і яе кніга

беларускага пісьменніка Яна Скрыгана. Так што можна сказаць яшчэ і так: "Няма Радзімы без культуры, няма культуры без літаратуры"...

Калі мы падвялі вынікі віктарыны "Што я ведаю пра Беларусь" ды ўшанавалі пераможцаў, то потым, па просьбе Пасла Беларусі ў Эстоніі Анатолія Сцепуса, перадалі ў дар бібліятэцы кнігу-альбом "Мінск". А ў памяць пра нашу сустрэчу бібліятэцы і слухачам падарылі кнігі "Народы Эстоніі. Беларусы". Для мяне ж як для лектара самымі вялікімі словамі падзякі ад эстонскіх слухачоў было пытанне: "Калі будзе працяг вашай лекцыі? Хочацца больш даведацца пра Беларусь!" Думаю, сябры, працяг абавязкова будзе.

Ніна Пээрна, старшыня Беларускага цэнтра вучобы і развіцця EVA-Studiorum, Эстонія

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Советская Белоруссия».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацый Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб'ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1935. Заказ: 523

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106

ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуецца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць.

© "Голас Радзімы", 2016